

שמתקנת חכמים הן, מועיל התנאי.

גמרא:

תני רבי חייא בריש משנתינו — "האומר לאשתו", ולא "הכותב לאשתו". ללמדנו שבאמירה בעלמא יכול להסתלק, בלא שום קניין וכתובה.⁽¹⁴⁾

אך רבי שמעון בן גמליאל אומר, אפילו אם כתב לה "בחיך ובמותך", בכל אופן אם מתה יירשנה⁽¹⁰⁾. מפני שסבר רשב"ג שירושת הבעל מדאורייתא⁽¹¹⁾, ואם כן הרי הוא מתנה⁽¹²⁾ על מה שכתוב בתורה, וכל המתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל⁽¹³⁾. אבל לעניין אכילת פירות, כיון

12. ואע"פ שאין כאן תנאי ממש, יעויין בספר "קצות החושן" (ר"ט סק"א) שכל האומר דבר נגד התורה, אע"פ שלא היה בתורת תנאי ממש נחשב כמתנה על מה שכתוב בתורה, ותנאו בטל.

13. כך הבאור בדעת רשב"ג לפי שיטת רש"י. ומשמע מדבריו שתנא קמא חולק על רשב"ג וסובר שירושת הבעל מדרבנן. אך במשמעות הגמרא לקמן (פג): שמבארת את דעת רשב"ג, אין הכרח לבאר כך, ואפשר לומר שאף לתנא קמא ירושת הבעל מדאורייתא, אלא שסבר שהמתנה על מה שכתוב בתורה בדבר שבממון תנאו קיים.

14. לשון רש"י. וכשיטתו שתבואר לקמן, שבמשנתנו אף אם יעשה קנין על סילוקו לא יועיל לסלקו מפירות עד שיאמר בפירוש "דין ודברים... ומפירותיהן".

אך הרי"ף לקמן חולק על רש"י, וסובר שאף במשנתנו אם יעשו קנין יועיל סילוקו אף לעניין הפירות, ותבואר שם שיטתו בעז"ה.

ולשיטתו יש להקשות, מה חידש רבי חייא בדבריו, שמועיל הסילוק באמירה בעלמא, והלא משנתנו נמי לא עוסקת כשקנו מידו?

וצריך לומר, דאכתי חידש רבי חייא שמועיל הסילוק באמירה בעלמא, אפילו בלא כתיבת ראייה.

שאינן צריך לכתוב "עד עולם"?

ותירצו — שאפשר לומר שלא חש התנא להאריך, אלא רק רצה לסתום כדעת רבי הודה.

10. ומשמע שלעניין אכילת פירות מודה רשב"ג שאין הבעל אוכל פירות.

והקשה הגר"ע איגר — למאן דאמר במסכת ב"ב (קמג א) שהאומר "קני את וחמור" לא קנה, כיון שהתבטל חלק מקנינו התבטל כולו. אם כן הכא נמי כיון שהתבטל חלק מהסילוק לענין ירושה יתבטל כולו אף לגבי הפירות?

ותירץ — אפשר לומר שסילוק שונה, וכשם שמועיל סילוק בדבר שלא בא לעולם, מועיל אף בכהאי גוונא שבטל מקצתו.

ובאור דבריו — שיש לחלק בין סילוק לקנין. שקנין הינו מעשה חיובי המחיל חלות. ולכן אי אפשר לעשות מעשה בדבר שלא בא עדיין לעולם. וכן אם התבטל חלק מן המעשה התבטל כולו.

אבל סילוק אינו מעשה חיובי אלא רק מניעה שלא יכנס הממון לרשותי. ובה אין צריך שיהיה הממון בעולם. וגם לא אכפת לן שיתבטל חלק מהסילוק ויתקיים חלקו השני.

11. ובגמרא בבבא בתרא (קיא ב) מבואר המקור לירושת הבעל, דכתיב "כי אם לשארו הקרוב אליו ממשפחתו, וירש אותה", והמילים "וירש אותה" מיותרות, ובאו ללמד שהבעל יורש את שארו. ושאר זה אשתו.